

Advies

Aan

Gedeputeerde Staten

1. Onderwerp

De bezwaarschriften van Stichting Animal Rights, vertegenwoordigd door mevrouw C. van de Ven van Utopie Advocaten, van 5 september 2025 met zaaknummer 2025-011644 en van Stichting de Faunabescherming, vertegenwoordigd door mevrouw B. Kloostra van Prakken d'Oliveira, van 7 september met zaaknummer 2025-011686, gericht tegen het besluit van Gedeputeerde Staten (hierna: GS) van 2 september 2025 met als onderwerp het (positief) weigeren van een omgevingsvergunning en het stellen van een maatwerkvoorschrift ter invulling van de zorgplicht van artikel 11.27 van het Besluit activiteiten leefomgeving (hierna: Bal), op grond van artikel 11.31 van het Bal, voor het doden van één specifieke probleemwolf (GW4003m) met een kogelgeweer, aan Faunabeheereenheid Gelderland (hierna: derde-belanghebbende).

De commissie Rechtsbescherming (hierna: Commissie) heeft alle aan haar beschikbaar gestelde stukken betrokken bij dit advies.

Het bezwaarschrift is behandeld tijdens de hoorzitting van de Commissie op 25 november 2025, waar GS, bezwaarmakers en derde-belanghebbende een toelichting op hun standpunten hebben gegeven. Kortheidshalve verwijst de Commissie naar het bijgevoegde verslag van de hoorzitting.

2. Conclusie

De Commissie is van oordeel dat het besluit niet (ongewijzigd) in stand kan blijven en adviseert GS om, met inachtneming van de conclusies uit dit advies, te beslissen op de bezwaarschriften.

GS zullen op het verzoek om vergoeding van de proceskosten een oordeel moeten geven bij en met inachtneming van de beslissing op bezwaar.

3. Overwegingen

De Commissie heeft hiervoor de volgende overwegingen.

1. Ontvankelijkheid

De bezwaarschriften van de Stichting De Faunabescherming en Stichting Animal Rights zijn ontvankelijk, omdat zij krachtens hun doelstellingen de belangen van (in het wild) levende dieren behartigen. Zij hebben tijdig bezwaar gemaakt en er is voldaan aan de indieningsvereisten. De bezwaarschriften zijn ontvankelijk.

2. De voorgeschiedenis en het bestreden besluit

- In de periode tussen juni 2024 en augustus 2025 hebben binnen de gemeente Barneveld meerdere aanvallen plaatsgevonden van een wolf op schapen. De aanvallen vonden plaats op verschillende percelen, die dicht bij elkaar in de buurt liggen en waren afgesloten met een (wolfwerend) raster. Van vijf gevallen wijst DNA-onderzoek uit dat het om één wolf gaat, namelijk GW4003m. GS gaan uit van twintig gekoppelde aanvallen door deze wolf. Camerabeelden van juli/augustus 2025 hebben aangetoond dat deze wolf over een wolfwerend raster heen springt.
- Op 4 augustus 2025 vraagt derde-belanghebbende een omgevingsvergunning voor een flora- en fauna-activiteit c.q. een maatwerkvoorschrift aan voor het doden van een probleemwolf in verband met meer dan twintig aanvallen op schapen in de gemeente Barneveld, met als bijlage het aantal geregistreerde meldingen bij BIJ12 en een overzicht van controles door de afdeling handhaving van alle incidenten.
- Met een voorstel zijn GS gevraagd om, op basis van beschikbaar bewijsmateriaal en het onafhankelijke deskundigenrapport van 27 augustus 2025 van EcoNatura, in te stemmen met het stellen van een maatwerkvoorschrift voor het doden van een individuele probleemwolf GW4003m in de gemeente Barneveld.
- Op 2 september 2025 besluiten GS tot het (positief) weigeren van de omgevingsvergunning voor een flora- en fauna-activiteit en het op grond van artikel 11.31 van het Bal geven van een maatwerkvoorschrift ter invulling van de zorgplicht van artikel 11.27 van het Bal, voor het doden van één specifieke probleemwolf (GW4003m) met een kogelgeweer. Het maatwerkvoorschrift geldt tot 1 januari 2026 of tot het moment dat probleemwolf GW4003m is gedood.
- Op 5 en 8 september 2025 dienen bezwaarmakers hiertegen bezwaar in en dienen zij tevens een verzoek om een voorlopige voorziening in bij rechtbank Gelderland om het bestreden besluit te schorsen tot zes weken na de beslissing op bezwaar en verzoeken zij om een ordemaatregel om het bestreden besluit te schorsen tot over het ingediende verzoek een zitting zal zijn gehouden.
- Op 8 september 2025 heeft derde-belanghebbende aan rechtbank Gelderland laten weten tot en met de zitting af te zien van het gebruik van het maatwerkvoorschrift.
- Op 17 september 2025 dient de vertegenwoordiger van GS een reactie op de verzoek- en bezwaarschriften in bij rechtbank Gelderland, met bijlagen.
- Op 18 september dient de vertegenwoordiger van GS videobeelden in van drie incidenten bij rechtbank Gelderland.

3. Nieuwe feiten of omstandigheden

Op 19 september 2025 heeft de voorzieningenrechter van de rechtbank Gelderland de verzoeken om een voorlopige voorziening behandeld. Op 2 oktober 2025 heeft de voorzieningenrechter in haar uitspraak de verzoeken toegewezen en het bestreden besluit geschorst tot zes weken na de beslissing op bezwaar door GS. De voorzieningenrechter is van oordeel dat GS niet aannemelijk hebben gemaakt dat het doden van de wolf noodzakelijk is en dat er geen geschikte alternatieven zouden zijn. Ook hebben GS niet onderbouwd wat de gevolgen van het doden van deze wolf zijn voor de staat van instandhouding van de populatie wolven. Bovendien is onvoldoende geborgd dat alleen wolf GW4003m wordt gedood. De voorzieningenrechter is dan

Datum

22 december 2025

Zaaknummer

2025-01164 en 2025-011686

Blad

3 van 18

ook van oordeel dat het maatwerkvoorschrift naar verwachting in bezwaar niet (ongewijzigd) in stand zal blijven.

4. Nadere stukken (na de uitnodiging voor de hoorzitting)

- Op 14 november 2025 is het schriftelijk commentaar van GS toegevoegd aan het procesdossier;
- Op 14 november zijn, op verzoek van stichting de Faunabescherming, beide procesdossiers door GS aangevuld met stukken uit de voorlopige voorzieningenprocedure.
- Op 14 november 2025 heeft stichting de Faunabescherming verzocht om de volgende stukken toe te voegen aan het procesdossier:
 - 2025-09-15 brief aan rb indiening nadere stukken;
 - 2025-09-15 tweede versie bevindingen Van Malssen ter vervanging bijlage 7
 - 2025-09-15 Bijlage 7.8 vovo foto perceel 2744;
 - 2025-09-15 Bijlage 7.9 vovo foto inzake perceel 2294
 - 2025-09-15 Bijlage 10 vovo bevindingen van Malssen Perceel 2294 Nijkerk;
 - 2025-09-15 Bijlage 10.1 vovo foto perceel 2294 Nijkerk;
 - 2025-09-15 Bijlage 10.1A vovo inzake perceel 2294 Nijkerk
 - 2025-09-15 Bijlage 10.2 vovo inzake perceel 2294 Nijkerk;
 - 2025-09-15 Bijlage 10.2A vovo foto inzake perceel 2294 Nijkerk;
 - 2025-09-15 Bijlage 10.3 vovo Eisen inzake perceel 2294 Nijkerk;
 - 2025-09-15 Bijlage 11 Reactie Van Malssen op rapport Van Maanen;
 - 2025-09-15 Bijlage 12 Reactie van Malssen op rapport A. Maas;
 - 2025-09-15 Bijlage 12.1 foto inzake Notitie Nummer 2024-015010;
 - 2025-09-15 Bijlage 12.2 foto inzake Notitie nummer 2024-015010
 - 2025-09-15 Bijlage 13 Reactie van Malssen op aanvraag FBE.
- Op 17 november 2025 heeft stichting Animal Rights verzocht om de volgende stukken toe te voegen aan het procesdossier:
 - 250910 bijlagen bij verzoekschrift 25_4007;
 - 250916 aanvullende gronden inzake 25_4007.

5. Bezwaren

De bezwaren van Stichting Animal Rights van 5 september 2025 houden het volgende in:

- Houders van dieren zijn op grond van artikel 1.6, derde lid, van het Besluit houders van dieren verplicht de dieren die zij buiten houden te beschermen tegen slechte weersomstandigheden, gezondheidsrisico's en zo nodig roofdieren.
- In uitzonderlijke omstandigheden kan een wolf die ernstige schade veroorzaakt aan veehouderijen worden doodgeschoten. Het doden van de wolf moet nodig zijn om vee te beschermen, er mag geen andere (minder ingrijpende) bevredigende oplossing zijn om vee te beschermen en het doden mag geen afbreuk doen aan de staat van instandhouding van de (lokale) populatie wolven. In de Richtsnoeren van de Europese Commissie wordt in bijlage III uitgewerkt in welke gevallen afwijkingen voor wolven zijn toegestaan, zoals bij ernstige schade aan veehouderijen. Daaraan wordt

Datum

22 december 2025

Zaaknummer

2025-01164 en 2025-011686

Blad

4 van 18

volgens bezwaarmaker niet voldaan, omdat het doden van wolf GW4003m het probleem niet oplost en er andere bevredigende oplossingen zijn om het doel te bereiken.

- Bezwaarmaker betwist ook dat het raster wolfwerend was. Het betrof een flexinet dat niet is bedoeld voor permanente toepassing op grote percelen.

De aanvullende gronden van stichting Animal Rights van 16 september 2025 houden het volgende in:

- Bezwaarmaker betwist dat het flexinet dat is gebruikt functioneert als wolfwerend, omdat het is ingezet gedurende een te lange periode en/of op een te groot perceel, met mogelijkheden om er tussendoor (openstaande paaltjes), overheen (< 120 cm hoog en opstapmogelijkheden) of onderdoor (geen spanning op onderste draad) te gaan. Er is volgens bezwaarmaker geen situatie waarin een wolf onbeschermd vee aanvalt en dus geen grondslag om de wolf te doden, terwijl er oplossingen zijn om dit te voorkomen.
- De afwijking doet afbreuk aan het streven de soort in een gunstige staat van instandhouding te brengen. Het gaat niet meer om het doden van één wolf, omdat er ook vergunning is verleend voor het doden van wolf “Bram” (Utrecht) en “Hubertus” (Veluwe). Ook wordt nog steeds niets gedaan om de wolf in zijn natuurlijke verspreidingsgebied te beschermen.
- Wolf GW4003m is niet te herkennen op beeldmateriaal en in het veld, waardoor met DNA-bewijs achteraf pas duidelijk wordt of de juiste wolf is doodgeschoten. Er bestaat een kans dat de verkeerde wolf wordt doodgeschoten.
- De sociale status van wolf GW4003m in de roedel is onbekend, dat wordt door EcoNatura ook erkend.

Bezwaarmaker wijst op het voorzorgsbeginsel van artikel 191, tweede lid van het VWEU: als er geen zekerheid is dat de afwijking niet schadelijk is voor het herstel van de soort in een gunstige staat van instandhouding, dan mag die afwijking niet worden toegestaan.

- Het afwijken van de zorgplicht van artikel 11.27 van het Bal met een beroep op artikel 11.31 Bal is niet toegestaan. Het doel van de zorgplicht is om wilde dieren te beschermen. Voor het doden van een dier is de zorgplicht niet bedoeld. Dat blijkt ook uit de bewoording van artikel 11.31 van het Bal. Er kan een maatwerkvoorschrift worden opgesteld over de bescherming c.q. zorgplicht van wilde dieren en er kan met een maatwerkvoorschrift worden afgeweken van diverse artikelen, waarbij artikel 11.27 van het Bal niet is genoemd.
- Het gebruik van een geweer is conform artikel 11.75, eerste lid, aanhef en onder b van het Bal niet toegestaan zonder een omgevingsvergunning, ook niet via een maatwerkvoorschrift, omdat die optie niet wordt genoemd in de in het eerste lid opgesomde activiteiten.

Reactie van Stichting Animal Rights van 18 september 2025 op het verweer van GS in de voorlopige voorzieningenprocedure:

- Als een dierenhouder zijn beschermingsplicht verzaakt kan niet gesproken worden van ernstige schade aan veehouderijen in de zin van de Habitatrichtlijn. Het voorkomen van schade is in de eerste plaats de verantwoordelijkheid van de eigenaar (dierenhouder) en als deze zich onvoldoende inzet om schade te voorkomen, is geen sprake van schade die valt onder het normale bedrijfsrisico van de dierenhouder.

Datum

22 december 2025

Zaaknummer

2025-01164 en 2025-011686

Blad

5 van 18

- Bezwaarmaker is het niet eens met de stelling van GS dat een verplaatsbaar raster net zo goed werkt als een vast raster en ziet daarvoor ondersteuning in de Faunaschade Preventie-Kit Wolven (hierna: FPK).
- De controles of de rasters voldeden zijn achteraf uitgevoerd. Absolute zekerheid is volgens bezwaarmaker te verkrijgen door fence control. Het is volgens bezwaarmaker aannemelijk dat het raster nooit effectief is geweest.
- Bezwaarmaker betwist dat uit de videobeelden blijkt dat het raster strak staat. Het raster helt op die plek naar binnen, waardoor de maximale hoogte van 1,20 m niet wordt bereikt. Bezwaarmaker verwijst naar bevindingen van dhr. Rietveld, dhr. Huizinga en dhr. Van Malssen.

De bezwaren van Stichting de Faunabescherming van 7 september 2025 houden het volgende in:

Andere oplossingen en geen noodzaak

- De opsomming in het rapport van EcoNatura is onvoldoende om te concluderen dat er geen andere bevredigende oplossing is voor het beschermen van vee.
- Uit het rapport van Van Malssen en Wolf Fencing van 7 september 2025 blijkt dat de IPO escalatieladder niet op deze situatie van toepassing is, omdat er het niet gaat om aanvallen op beschermd vee, omdat de flexinetten niet op orde zijn en dus niet wolfwerend zijn.
- De taxatie- en inspectierapporten zijn niet ter inzage gelegd.
- Additionele oplossingen, zoals extra stroomdraden boven de flexirasters, fladry, ultrasoon of de met een proef in Drenthe met succes geteste mobiele draadhekken, zijn niet toegepast.
- Op grond van vaste rechtspraak geldt een verplichting om alternatieve oplossingen te betrekken, zoals ook door de rechtbank Gelderland overwogen in de wolvenzaak in Ermelo waarbij het ging om een minder ingrijpend middel (paintball).

Staat van instandhouding ongunstig en geen monitoring

- De wolvenpopulatie verkeert niet in een gunstige staat van instandhouding. Bij twijfel over de gevolgen voor het bereiken van een gunstige staat van instandhouding, dient ook het doden van één wolf in beginsel achterwege te blijven, zo volgt uit de jurisprudentie van het Europese Hof in zaak C-436/22a. GS hebben niet onderbouwd waarom die jurisprudentie in het onderhavige geval niet geldt. Verkeersdoden en de twee afgegeven vergunningen voor afschot van wolven zijn niet meegenomen. Onderzoek naar de rol en functie van GW4003w ontbreekt.
- Ook ontbreekt monitoring, wat een strikte voorwaarde is volgens de Habitatrichtlijn.

Het besluit is niet uitvoerbaar, met een aanzienlijk risico dat de verkeerde wolf wordt gedood.

- Identificatie van de wolf vóór afschot is volgens het bestreden besluit niet mogelijk, waardoor niet is gewaarborgd dat de juiste wolf wordt gedood.
- Uit 'patroon' en 'locatie' kan in geen geval op afdoende wijze worden afgeleid of het aannemelijk is dat het om een aanval van GW4003m gaat. Er zijn meer wolven die over bestaande hekken heen springen. Een tweede aanval op vee op hetzelfde perceel leidt tot het mogen schieten van een wolf, onafhankelijk of het gaat om GW4003m. Wolven uit dezelfde roedel lijken op elkaar. Het clownsmasker dat in het rapport van EcoNatura wordt omgeschreven is geen onderscheidend criterium.

Datum

22 december 2025

Zaaknummer

2025-01164 en 2025-011686

Blad

6 van 18

Op 17 september 2025 heeft Stichting de Faunabescherming de gronden van bezwaar nader toegelicht naar aanleiding van het advies van de Afdeling advisering van de Raad van State over de aanpassing van het Bal in verband met de gewijzigde beschermingsstatus van de wolf en de definitie van ‘probleemwolf’. Bezwaarmaker haalt een aantal passages aan uit het advies, waaruit zij concludeert dat het onderzoeksrapport over de staat van instandhouding nog niet beschikbaar is, wat op grond van het Unierechtelijk voorzorgsbeginsel een ongunstige staat van instandhouding moet worden verondersteld en dient een lidstaat zich van het doden en vangen te onthouden.

Door beide bezwaarmakers is tevens verzocht om een vergoeding van de proceskosten.

6. Reactie GS op de bezwaren

Het schriftelijk commentaar in de voorlopige voorzieningenprocedure van 17 september 2025 houdt het volgende in:

Ten aanzien van de gronden van Stichting Animal Rights van 5 september 2025:

- Het beschermen van vee door de dierenhouder staat los van deze zaak. GS ontkennen niet dat andere wolven in staat zijn om over rasters heen te springen, waaronder de moeder van GW4003m, maar het gedrag van GW4003m is stelselmatiger. Deze wolf heeft 20 keer over een wolfwerend raster gesprongen. Van de 25 aanvallen is bij 20 vastgesteld dat er sprake was van een wolfwerend raster. Het maatwerkvoorschrift lost het probleem ter plaatse op.
- GS hadden strikt genomen niet hoeven toetsen aan de beoordelingsregels van artikel 8.74l van het Besluit kwaliteit leefomgeving (hierna: Bkl) en het vereiste dat geen andere bevredigende oplossing bestaat, maar heeft daar wel rekening mee gehouden. Het gebruik van een paintballgeweer, hoger raster, akoestische signalen, geurstoffen en fladry zijn in dit geval geen alternatieven volgens GS en geen reële bevredigende oplossing.
- Het wolfwerend raster voldeed volgens GS in 20 gevallen aan de eisen van het FPK wolven. Na 1 augustus heeft de schaphouder ook een extra stroomdraad gespannen boven het raster op 1,40 m.

Ten aanzien van de gronden van de Faunabescherming van 7 september 2025:

- Volgens GS staat het van acht gevallen vast dat de aanval van vee door wolf GW4003m is gepleegd, waarbij sprake was van een adequaat wolfwerend raster. Dat sprake was van een verplaatsbaar raster, maakt het niet minder wolfwerend.
- Door het systeem van voorschriften is het zeker dat wolf GW4003m uit de populatie wordt genomen. Verwezen wordt naar voorschrift 1 onder a t/m e van het besluit.
- Het is bekend tot welke roedel GW4003m behoort en wie de vader en moeder zijn. Hiervoor verwijzen GS naar de voortgangsrapportage over de activiteiten van wolven in Nederland over de periode 1 februari – 23 mei 2025 van BIJ12.1 Hieruit blijkt ook dat er monitoring van de betreffende roedels plaatsvindt en wordt voldaan aan de monitoringsverplichting.

¹ Voortgangsrapportage wolf 15 september 2025

Datum

22 december 2025

Zaaknummer

2025-01164 en 2025-011686

Blad

7 van 18

- Volgens GS hoeft de niet gunstige staat van instandhouding niet in de weg staat aan het uit de populatie nemen van één wolf.² Het uitnemen van wolf GW4003m doet geen afbreuk aan het streven de populaties van de betrokken soort in hun natuurlijke verspreidingsgebied in een gunstige staat van instandhouding te laten voortbestaan.
- GS hebben zich bij stellen van het maatwerkvoorschrift gebaseerd op artikel 11.31, eerste lid, van het Bal ter invulling van de zorgplicht, als bedoeld in artikel 11.27 van het Bal. GS wijken niet af van de zorgplicht, maar hebben een voorschrift gesteld ter invulling daarvan. In artikel 11.31, eerste lid, van Bal is dit ook expliciet mogelijk gemaakt volgens GS.
- Door te toetsen aan artikel 8.74l van het Bkl hebben GS rekening gehouden met de beschermde status van de wolf en in het licht van de staat van instandhouding.
- GS kunnen de stelling van bezwaarmaker dat van artikel 11.75, eerste lid van het Bal niet kan worden afgeweken, omdat artikel 11.31, tweede lid, van het Bal de mogelijkheid om middels maatwerk af te wijken van paragraaf 11.2.8. van het Bal, dus ook van het hier bedoelde artikel 11.75 van het Bal waarin regels gesteld worden over het gebruik van het geweer, niet volgen. In artikel 11.31, tweede lid, van het Bal staat inderdaad "tenzij anders bepaald", maar dat gaat niet op aangezien in artikel 11.75 van het Bal er niet anders is bepaald.
- GS wijzen er op dat wel degelijk sprake is van situatie c, als bedoeld in de "Interventierichtlijn situatie wolf-vee" van het Wolvenplan 2024. In de memo van 17 september 2025 hebben GS een reactie gegeven op de bevindingen van o.a. de heer Van Malssen en heeft de toezichthouder van GS een controle gedaan op 17 september 2025.

In het schriftelijk commentaar van 14 november 2025 geven GS een update over de laatste stand van zaken:

- de dierenhouder van het perceel met de meeste aanvallen heeft zijn schapen weggehaald. Dit betreft een noodmaatregel, waardoor er op het betreffende perceel geen aanvallen meer zijn geweest. Het aantal wolvenaantallen in de omgeving is nog altijd fors: 21 aanvallen sinds de uitspraak van de voorzieningenrechter. Informatie over de wolfwerendheid van de rasters en DNA-analyses zijn nog niet beschikbaar.
- GS herhalen het standpunt over de mogelijkheden voor het maatwerkvoorschrift.
- Dat de genoemde alternatieven niet zijn toegepast is niet vereist op grond van wet- en regelgeving. Wel moet volgens GS aannemelijk worden gemaakt dat er geen andere bevredigende oplossingen zijn. Fladderlinten (fladry) zijn wel afgewogen, maar is geen permanente oplossing. Het alternatief van de fladderlinten is ook voorgelegd aan professor L. Boitani van de universiteit van Rome, die twijfels heeft over de effectiviteit daarvan. In dat advies schrijft professor Boitani dat hekken minstens 2 tot 2,5 meter hoog moeten zijn. GS merken daarover op dat de er een verschil zit in wolfwerend en wolfproof en dat de gebruikte rasters wolfwerend zouden moeten zijn. Omdat er sprake is van pacht op de percelen zijn complexe rasters lastig uitvoerbaar.
- Volgens GS is er geen cumulatietoets voorgeschreven. GS blijven bij het standpunt dat het uit de populatie nemen van één wolf een verwaarloosbaar effect heeft op de staat van instandhouding van de wolf. De impact is neutraal, dus het kan ook niet cumuleren met de effecten van, bijvoorbeeld,

² Vزر. Rb. Midden-Nederland 23 juli 2025, r.o. 21 ECU: NL: RBMNE: 2025 :4030 en 16 mei 2025, zie Vزر. Rb. Gelderland 16 mei 2025, r.o. 19.1 ECLI:NL:RBGEL:2025:3843.

de impact van verkeersslachtoffers. GS stellen zich op het standpunt dat een (nog) niet gunstige staat van instandhouding niet in de weg hoeft te staan aan het uit de populatie nemen van één specifieke wolf. Naar het oordeel van professor Boitani is met betrekking tot de wolvenpopulatie op de Veluwe geen sprake van negatieve impact op de staat van instandhouding.

- GS achten de kans op basis van de voorwaarden uit het maatwerkvoorschrift zeer klein dat een andere wolf wordt geschoten dan GW4003m. Er bestaat een minieme kans, ook volgens professor Boitani.
- Het zenderen van deze wolf biedt volgens GS geen soelaas en is praktisch onuitvoerbaar, omdat het gaat om een schuwe wolf die in de nacht opereert.

7. Beoordeling van het besluit en de daartegen ingediende bezwaren

De relevante wettelijke bepalingen zijn opgenomen in de bijlage.

De Commissie ziet zich voor de vraag gesteld of GS terecht en op juiste gronden hebben besloten om de aanvraag (positief) te weigeren en om een maatwerkvoorschrift te verlenen aan derde-belanghebbende voor het doden van (probleem)wolf GW4003m met een kogelgeweer.

De aanleiding van het bestreden besluit

De Commissie constateert dat de aanleiding voor het bestreden besluit een aantal wolf-vee incidenten zijn, die hebben plaatsgevonden tussen 2024 en 2025 op nabijgelegen percelen in de gemeente Barneveld, waarbij meerdere schapen zijn gedood of verwond. DNA-onderzoek heeft uitgewezen dat een aantal van die aanvallen is gepleegd door wolf GW4003m en er is door middel van beeldmateriaal vastgesteld dat de betreffende wolf op het perceel in Voorthuizen over het (wolfwerende) raster is gesprongen en daarna schapen aanviel. Op 4 augustus 2025 heeft derde-belanghebbende een aanvraag voor een omgevingsvergunning voor een flora-en fauna-activiteit c.q. een maatwerkvoorschrift ingediend bij GS voor het doden van specifiek probleemwolf GW4003m. GS hebben de aanvraag op 2 september (positief) geweigerd en een maatwerkvoorschrift verleend voor het doden van wolf GW4003m met een kogelgeweer.

Het wettelijk kader: hebben GS met maatwerk afgeweken of invulling gegeven aan de zorgplicht?

De Commissie overweegt dat GS de door derde-belanghebbende aangevraagde omgevingsvergunning (positief) hebben geweigerd, omdat de wolf sinds 14 juli 2025 niet meer op bijlage IV, maar op bijlage V van de Habitatrichtlijn staat. De wolf staat ook niet meer op Bijlage II van het Verdrag van Bern, noch in bijlage 1 van het verdrag van Bonn. Het verbod van artikel 5.1 van de Ow is dan ook niet meer van toepassing op de flora-en fauna-activiteit waarbij de wolf wordt gedood. Deze nieuwe nationale beschermingsstatus van de wolf is op dit moment nog niet gewijzigd in het Bal. Voor het doden van de wolf kan dus geen omgevingsvergunning meer worden verleend in het kader van de verbodsbepaling uit artikel 11.46, eerste lid, aanhef en onder a, van het Bal. Het is echter met betrekking tot de wolf ook nog niet mogelijk om een omgevingsvergunning te verlenen om af te wijken van de verbodsbepaling zoals opgenomen in artikel 11.54 eerste lid, aanhef en onder a, van het Bal. Het standpunt van GS is dat zij met het bestreden besluit een maatwerkvoorschrift hebben gesteld ter invulling van de specifieke zorgplicht van artikel 11.27 van het Bal om wolf GW4003m te doden met een kogelgeweer.

Datum

22 december 2025

Zaaknummer

2025-01164 en 2025-011686

Blad

9 van 18

Niet in geschil is dat het bij het doden van een wolf gaat om een flora- en fauna-activiteit, zoals bedoeld in de bijlage van de Omgevingswet, waarop de specifieke zorgplicht van artikel 11.27 van het Bal van toepassing is. Volgens de wetsgeschiedenis moet de zorgplicht ook ruim worden opgevat en geldt deze voor alle activiteiten die mogelijk negatieve effecten kunnen hebben voor in het wild levende dieren of planten. De Commissie zal zich moeten buigen over de vraag of GS met het maatwerkvoorschrift op grond van 11.31 van het Bal de zorgplicht van artikel 11.27 van het Bal hebben *ingevuld* of daarvan hebben *afgeweken*. De voorzieningenrechter heeft deze vraag niet beantwoord.

De Commissie overweegt dat het, gelet op artikel 11.31, tweede lid, van het Bal, niet is toegestaan om met een maatwerkvoorschrift af te wijken van de specifieke zorgplicht uit artikel 11.27 van het Bal. Daarvoor is een expliciete bevoegdheid nodig. Afwijken van de zorgplicht is dus niet toegestaan. Tijdens de hoorzitting hebben GS toegelicht dat zij op grond van artikel 11.31, tweede lid, van het Bal hebben afgeweken van artikel 11.75 van het Bal, voor het gebruik van een kogelgeweer. Het standpunt van GS is dat zij vervolgens met artikel 11.31, eerste lid, van het Bal de specifieke zorgplicht van artikel 11.27 van het Bal hebben ingevuld. De Commissie kan het standpunt van GS, dat het maatwerkvoorschrift niet is bedoeld om af te wijken van de specifieke zorgplicht wel volgen, maar GS hebben dit naar het oordeel van de Commissie onvoldoende onderbouwd. De Commissie licht dit als volgt toe.

Artikel 11.27, eerste lid, van het Bal verwijst voor flora- en fauna-activiteiten die nadelige gevolgen kunnen hebben naar de belangen uit artikel 11.23 van het Bal. In artikel 11.23 van het Bal wordt de paragraaf waarin de zorgplicht staat niet genoemd. Hieruit leidt de Commissie af dat alle doelen uit artikel 11.23 van het Bal van belang zijn voor de specifieke zorgplicht. Hieronder valt bijvoorbeeld ook het belang van natuurbescherming en het bestrijden van schade door dieren. Naar het oordeel van de Commissie hebben GS in het bestreden besluit echter onvoldoende onderbouwd waarom in dit geval geen sprake is van afwijken van de zorgplicht en hebben GS ook niet onderbouwd ten behoeve van welk doel als bedoeld in artikel 11.23 van het Bal het maatwerkvoorschrift is opgelegd. De Commissie is van oordeel dat het bestreden besluit op dit punt gebrekkig is gemotiveerd en kan het om die reden niet (ongewijzigd) in stand blijven.

Procesbelang

De Commissie stelt vast dat het maatwerkvoorschrift volgens voorschrift 4 geldig is tot 1 januari 2026 of tot op het moment dat de probleemwolf GW4003m is gedood. De Commissie merkt op dat het hierdoor taalkundig lijkt alsof het maatwerkvoorschrift nog zou gelden na 1 januari 2026 als de betreffende wolf dan nog niet is gedood. In de aanvraag is echter gevraagd om een periode *tot uiterlijk 1 januari 2026 of zoveel eerder als dat het betreffende dier gedood is*. De Commissie gaat ervan uit dat sprake is van een verschrijving in het maatwerkvoorschrift en dat GS voor de geldigheidsduur van het maatwerkvoorschrift hebben bedoeld om aan te sluiten bij de periode genoemd in de aanvraag.

De voorzieningenrechter heeft het maatwerkvoorschrift geschorst tot zes weken na de beslissing op bezwaar. De Commissie is tijdens de hoorzitting gebleken dat ook na 1 januari 2026 partijen nog een procesbelang stellen te hebben bij deze procedure. GS overwegen om een langere termijn te stellen voor het

Datum

22 december 2025

Zaaknummer

2025-01164 en 2025-011686

Blad

10 van 18

maatwerkvoorschrift. GS en ook bezwaarmakers hebben aangegeven prijs te stellen op een advies van de Commissie, ook met het oog op eventuele toekomstige gevallen.

Was (ex tunc) en is (ex nunc) sprake van een probleemwolf?

Volgens het bestreden besluit voldoet wolf GW4003m aan de kwalificatie van probleemwolf bij de interactie wolf-vee conform het provinciaal beleid “Grenzen aan de wolf, Gelders wolvenbeleid 2024”, het “Faunabeheerplan wolf 2024-2030”, de landelijke richtlijnen “Wolvenplan 2025” (IPO) en de “Landelijke Aanpak Wolven” (LVVN), omdat de wolf tweemaal binnen 1 à 2 weken een goedgekeurd wolfwerend raster passeert. In de verschillende escalatieladders betekent dat afschot plaats zou mogen vinden.

In het bestreden besluit geven GS aan dat het bij de aanvallen in december 2024 en bij de aanvallen in juni 2025 op de percelen aan de Hunnenweg in Voorthuizen (op basis van DNA-onderzoek) steeds blijkt te gaan om één en dezelfde wolf, GW4003m. Dat deze wolf op deze locatie, binnen een week en binnen een goedgekeurd wolfwerend raster, opnieuw minimaal twee keer schapen heeft aangevallen en daarmee dus voldoet aan de kwalificatie probleemwolf, zoals benoemd in “Grenzen aan de wolf, Gelders wolvenbeleid 2024” en onder (c) onder de Interventierichtlijn situatie wolf-vee (IPO, 2025):

“Wolf valt in een gebied in een gemeente of in een aangrenzende gemeente binnen een periode van tenminste twee weken tenminste twee keer vee aan dat wordt beschermd door een goed functionerend raster dat voldoet aan de technische eisen uit de adviesnorm uit de Faunaschade Preventie-Kit Wolven.”*

Volgens het beleid “Grenzen aan de wolf, Gelders wolvenbeleid 2024” mag afschot van wolven plaatsvinden:

- bij 2 aanvallen binnen een week op goed beschermd vee, en*
- als dit plaatsvond binnen een gemeente of aangrenzende gemeenten, en*
- dat afschot zich beperkt tot een straal van 1.000 meter van het hart van de betreffende percelen, en*
- gedurende een tijdsbestek van maximaal 21 dagen na de 2e aanval, en • door een daartoe namens de FBE en lokale wildbeheereenheid gemachtigde jachtaktehouder.”*

Tijdens de hoorzitting heeft de vertegenwoordiger van GS aangegeven dat van vijf of zes gevallen vaststaat dat aan deze voorwaarden is voldaan. De Commissie kan zich een oordeel vormen of er ten tijde van het nemen van het bestreden besluit sprake was van een probleemwolf in de relatie wolf-vee, maar in het kader van deze bezwarenprocedure zal een volledige heroverweging van dat besluit moeten plaatsvinden op basis van de feiten en omstandigheden op dit moment (ex nunc toetsing). Tijdens de hoorzitting hebben GS en bezwaarmakers toegelicht dat op het betreffende perceel waar wolf GW4003m over het raster sprong, geen schapen meer worden gehouden en dat dat ook niet meer zal gebeuren als gevolg van nieuwbouw op dat terrein. Sinds het moment dat er geen schapen meer op het perceel worden gehouden, hebben zich op dat perceel geen nieuwe incidenten voorgedaan. In het schriftelijk commentaar van 14 november 2025 en ook tijdens de hoorzitting hebben GS toegelicht dat, in de periode na de zitting in de voorlopige voorzieningenprocedure tot nu, 21 geregistreerde aanvallen op vee in de omgeving van Putten en Voorthuizen hebben plaatsgevonden. Hoewel GS het gedrag bij die aanvallen passend vinden voor wolf GW4003m, hebben GS niet aannemelijk gemaakt en geen bewijs overgelegd waaruit blijkt dat wolf GW4003m bij deze incidenten is betrokken, omdat de uitkomsten van het DNA-onderzoek ten tijde van de hoorzitting nog niet bekend

Datum

22 december 2025

Zaaknummer

2025-01164 en 2025-011686

Blad

11 van 18

waren of die analyses nog niet openbaar zijn gemaakt door BIJ12. GS konden tijdens de hoorzitting ook niet aangeven in hoeveel van die gevallen het zou gaan om aanvallen achter een wolfwerend raster. Afgezien van de vraag of het bestreden besluit op het moment van besluitvorming rechtmatig was, doet zich naar het oordeel van de Commissie op dit moment de situatie voor dat er geen met bewijs onderbouwde aanvallen op goed beschermd vee hebben plaatsgevonden door wolf GW4003m, waarbij is voldaan aan de definitie van probleemwolf, zoals vastgelegd in het provinciale beleid voor wolf-vee incidenten. De uitslagen van de DNA-onderzoeken, in relatie tot de vraag of sprake was van goed beschermd vee, zullen GS in de heroverweging moeten betrekken.

Toetsing aan de beoordelingsregels van artikel 8.74l van het Bkl

Volgens de Commissie staat niet ter discussie dat GS het bestreden besluit, gezien het voornemen van de staatssecretaris om de wolf toe te voegen aan bijlage IX, onder A, van het Bal als ‘andere beschermde diersoort’ en deze bepaling dan het toetsingskader bevat, rekening moeten houden met de beoordelingsregels van artikel 8.74l van het Bkl. De voorzieningenrechter achtte dit ook juist, ook nu op grond van de specifieke zorgplicht moet worden beoordeeld of er geen alternatieven zijn en of de activiteit nadelige gevolgen heeft voor in dit geval de wolf en alle passende preventieve maatregelen worden getroffen om die nadelige gevolgen te voorkomen.

Voor “andere soorten” zijn volgens artikel 8.74l van het Bkl de volgende beoordelingsregels van toepassing op het maatwerkvoorschrift:

- a. er bestaat geen andere bevredigende oplossing;
- b. de activiteit is nodig vanwege één van de in art. 8.74l, eerste lid onder b, genoemde belangen; en
- c. de activiteit doet geen afbreuk aan het streven de populaties van de betrokken soort in hun natuurlijke verspreidingsgebied in een gunstige staat van instandhouding te laten voortbestaan.

a. Er bestaat geen andere bevredigende oplossing

Volgens de voorzieningenrechter hebben GS de beoordeelde alternatieven niet toegepast, voordat GS deze als ondeugdelijk alternatief hebben afgewezen. De Commissie is het met de voorzieningenrechter eens, omdat GS in het bestreden besluit alléén hebben beredeneerd waarom de genoemde alternatieven geen andere bevredigende oplossing zijn, zonder deze ook daadwerkelijk in de praktijk te hebben toegepast. Naar het oordeel van de Commissie hadden GS in ieder geval die redelijke alternatieven die minder ingrijpend zijn dan het doden van de wolf, zoals bijvoorbeeld het gebruik van een volgsysteem van fence control, de combinatie van een wolfwerend raster met fladry/een extra stroomdraad aan de voorzijde van het raster of het afschrikken met een paintballgeweer in dit geval nader kunnen en moeten onderzoeken. Dit hebben GS nagelaten. GS hebben naar het oordeel van de Commissie daarmee niet aannemelijk gemaakt dat er geen alternatieven zijn die minder ingrijpend zijn dan het doden van de wolf.

- b. De activiteit is nodig vanwege één van de in artikel 8.74l, eerste lid onder b, genoemde belangen
- Of de activiteit nodig is vanwege één van de in art. 8.74l, eerste lid, onder b, van het Bkl genoemde belangen, is door partijen niet betwist.

Datum

22 december 2025

Zaaknummer

2025-01164 en 2025-011686

Blad

12 van 18

c. De activiteit doet geen afbreuk aan het streven de populaties van de betrokken soort in hun natuurlijke verspreidingsgebied in een gunstige staat van instandhouding te laten voortbestaan.

Niet ter discussie staat dat sprake is van een ongunstige staat van instandhouding van de wolf. Volgens de voorzieningenrechter kan het maatwerkvoorschrift niet worden gesteld als GS niet meer inzicht hebben in de gevolgen van het doden van deze wolf op de staat van instandhouding, zonder nadere deskundigenonderbouwing over de status van de wolf in de roedel van de Noordwest-Veluwe of daarbuiten. Tijdens de hoorzitting hebben GS en derde-belanghebbende toegelicht dat GS inmiddels meer inzicht hebben in de sociale status van wolf GW4003m. Volgens GS staat vast dat wolf GW4003m in de roedel de plek van een reu, die vorig jaar is doodgereden, heeft ingenomen en vijf nakomelingen heeft. Het belang van de sociale status van de wolf is ook door professor Boitani, de door GS geraadpleegde wolvendeskundige, erkend. GS hebben het onderzoek naar de sociale status van wolf GW4003m niet ingebracht in deze procedure, omdat ook dat onderzoek nog niet openbaar zou zijn gemaakt door BIJ12. GS hebben zelf kennelijk wel de beschikking over de uitslagen van dit onderzoek. Daardoor kan de Commissie niet anders dan GS te adviseren om het onderzoek met betrekking tot de sociale status van wolf GW4003m in relatie tot de gunstige staat van instandhouding van de wolvenpopulatie te betrekking in de heroverweging.

Zijn de maatwerkvoorschriften uitvoerbaar en bieden deze voldoende waarborgen dat niet de verkeerde wolf wordt gedood?

De voorzieningenrechter heeft overwogen dat met de voorschriften, zoals die nu zijn gesteld, het risico van het doden van een verkeerde wolf niet voldoende wordt weggenomen. De kans dat de verkeerde wolf wordt doodgeschoten achten GS echter zeer klein. GS zien zich daarin bevestigd in de memo van 25 oktober 2025 van professor L. Boitani. Volgens de Commissie geeft Boitani in zijn advies juist aan dat het risico van het schieten van de verkeerde wolf aanwezig is en niet kan worden uitgesloten, maar als acceptabel compromis kan worden gezien. Naar het oordeel van de Commissie hebben GS in de voorschriften bij het maatwerkvoorschrift onvoldoende gewaarborgd dat wordt voorkomen dat de verkeerde wolf wordt gedood, mede doordat het gebruik van een kogelgeweer ook na zonsondergang en voor zonsopgang is toegestaan en het dan lastig is om de wolf op uiterlijke kenmerken te herkennen, voor zover dat al mogelijk is. Bovendien staat niet vast dat andere wolven niet ook over rasters kunnen springen, waardoor niet met zekerheid kan worden gesteld dat het spring-gedrag enkel typerend is voor wolf GW4003m.

Tot slot merkt de Commissie op dat GS ter zitting hebben onderkend dat een volgsysteem van fence control een methode zou kunnen zijn om in te zetten op plekken waar zich aanvallen op vee voordoen, om (voor- en achteraf) te kunnen monitoren of de rasters voldoen aan de eisen uit de Faunaschade Preventie-Kit Wolven. De Commissie adviseert GS om te overwegen om een volgsysteem van fence control als voorschrift op te nemen.

Conclusie

Gelet op het voorgaande is de Commissie van oordeel dat de bezwaren gegrond zijn en dat het bestreden besluit niet (ongewijzigd) in stand kan blijven. GS zullen, voor zover er bij het nemen van de beslissing op de bezwaren (ex nunc) sprake is van een probleemwolf, nader moeten motiveren waarom in dit geval geen sprake is van afwijken van de specifieke zorgplicht van artikel 11.27 van het Bal en onderbouwen ten behoeve van

Datum

22 december 2025

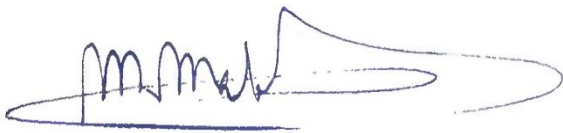
Zaaknummer

2025-01164 en 2025-011686

Blad

13 van 18

welke belangen als bedoeld in artikel 11.23 van het Bal het maatwerkvoorschrift is gesteld. GS zullen daarbij moeten onderzoeken en onderbouwen waarom er geen andere bevredigende (minder ingrijpende) oplossing is dan het doden van wolf GW4003m en daarbij ook de resultaten van het onderzoek naar de sociale status van deze wolf in de roedel, in relatie tot de staat van instandhouding van de wolvenpopulatie, moeten betrekken. Ook zullen GS in de voorschriften beter moeten waarborgen dat niet de verkeerde wolf wordt doodgeschoten. GS zullen op het verzoek om vergoeding van de proceskosten een oordeel moeten geven bij en met inachtneming van de beslissing op bezwaar.

voorzitter

secretaris

Bijlage: Relevante wettelijke bepalingen

Omgevingswet

Bijlage bij artikel 1.1 van deze wet, A. Begrippen

flora- en fauna-activiteit: activiteit met mogelijke gevolgen voor van nature in het wild levende dieren of planten;

Besluit activiteiten leefomgeving

Artikel 11.23. (oogmerken)

1. De regels in de paragrafen 11.2.2 tot en met 11.2.5 over flora- en fauna-activiteiten zijn gesteld met het oog op de natuurbescherming.
2. De regels in de paragrafen 11.2.6 en 11.2.7 over het handelen volgens een faunabeheerplan en de uitoefening van de jacht zijn gesteld met het oog op:
 - a. de natuurbescherming;
 - b. goed jachthouderschap;
 - c. het voorkomen en bestrijden van schade door dieren; en
 - d. het waarborgen van de veiligheid.
3. De regels in paragraaf 11.2.8 over het gebruik, het onder zich hebben, het verhandelen en het binnen of buiten het grondgebied van Nederland brengen van middelen of installaties en het toepassen van methoden om dieren te vangen of te doden zijn gesteld met het oog op:
 - a. de natuurbescherming;
 - b. het waarborgen van de veiligheid;
 - c. het beschermen van de gezondheid; en
 - d. het beschermen van het milieu.
4. De regels in paragraaf 11.2.9 over het verhandelen, het om een andere reden dan verkoop onder zich hebben of het binnen of buiten het grondgebied van Nederland brengen van dieren, planten en producten daarvan zijn gesteld met het oog op natuurbescherming.
5. De regels in paragraaf 11.2.10 over activiteiten die de introductie of verspreiding van invasieve uitheemse soorten tot gevolg hebben of kunnen hebben zijn gesteld met het oog op:
 - a. de natuurbescherming;
 - b. het beschermen van de gezondheid; en
 - c. het beschermen van het milieu.
6. De regels in paragraaf 11.2.11 over het vangen, doden en verwerken van walvissen zijn gesteld met het oog op het voorkomen van mogelijke nadelige gevolgen voor de staat van instandhouding van de walvisstand.

Artikel 11.27. (specifieke zorgplicht)

1. Degene die een flora- en fauna-activiteit of een activiteit als bedoeld in artikel 11.22, eerste lid, onder b tot en met g, verricht en weet of redelijkerwijs kan vermoeden dat die activiteit nadelige gevolgen kan hebben voor de belangen, bedoeld in artikel 11.23, is verplicht:

a. alle maatregelen te nemen die redelijkerwijs van diegene kunnen worden gevraagd om die gevolgen te voorkomen;

b. voor zover die gevolgen niet kunnen worden voorkomen: die gevolgen zoveel mogelijk te beperken of ongedaan te maken; en

c. als die gevolgen onvoldoende kunnen worden beperkt: die activiteit achterwege te laten voor zover dat redelijkerwijs van diegene kan worden gevraagd.

2. Voor flora- en fauna-activiteiten houdt deze plicht in ieder geval in dat:

a. voorafgaand aan het verrichten van de activiteit wordt nagegaan of er aanwijzingen zijn van de aanwezigheid op de locatie waar de activiteit wordt verricht of in de directe nabijheid van die locatie van:

1°. van nature in Nederland in het wild levende vogels van soorten, genoemd in bijlage I bij de Vogelrichtlijn, en niet in die bijlage genoemde, geregeld in Nederland voorkomende trekvogelsoorten als bedoeld in artikel 4, tweede lid, van die richtlijn;

2°. van nature in Nederland in het wild levende dieren of planten van soorten, genoemd in de bijlagen II, IV en V bij de Habitatrichtlijn;

3°. dieren of planten van soorten, genoemd in bijlage IX of in de rode lijsten, bedoeld in artikel 2.19, vijfde lid, onder a, onder 3°, van de wet; en

4°. voor die soorten belangrijke leefgebieden of natuurlijke habitats;

b. als deze aanwijzingen er zijn: wordt vastgesteld of op voorhand op grond van objectieve gegevens nadelige gevolgen kunnen worden uitgesloten voor dieren van die soorten, hun nesten, hun foerageerplaatsen, hun voortplantingsplaatsen, hun rustplaatsen en hun eieren, of voor planten van die soorten;

c. als die gevolgen niet kunnen worden uitgesloten: wordt nagegaan welke gevolgen de activiteit kan hebben voor dieren van die soorten, hun nesten, hun foerageerplaatsen, hun voortplantingsplaatsen, hun rustplaatsen en hun eieren, of voor planten van die soorten;

d. alle passende preventieve maatregelen worden getroffen om die nadelige gevolgen te voorkomen;

e. tijdens en na het verrichten van de activiteit wordt nagegaan of de getroffen maatregelen de beoogde effecten hebben; en

f. het verrichten van de activiteit wordt gestaakt als de nadelige gevolgen toch niet worden voorkomen, of, als staken van de activiteit redelijkerwijs niet meer mogelijk is, passende herstelmaatregelen worden getroffen.

3. Voor de uitoefening van de jacht en activiteiten om populaties van in het wild levende dieren te beheren of om schade door dieren te bestrijden houdt deze plicht in ieder geval in, dat een ieder die een in het wild levend dier doodt of vangt voorkomt dat het dier onnodig lijdt.

Artikel 11.31. (maatwerkvoorschriften)

1. Een maatwerkvoorschrift kan worden gesteld, of een vergunningvoorschrift als bedoeld in artikel 4.5 van de wet kan aan een omgevingsvergunning als bedoeld in deze afdeling worden verbonden, over de artikelen 11.27, 11.34 en 11.35 en de paragrafen 11.2.6 en 11.2.8 tot en met 11.2.10.

2. Met een maatwerkvoorschrift of een vergunningvoorschrift kan worden afgeweken van de artikelen 11.34 en 11.35 en de paragrafen 11.2.6 en 11.2.8 tot en met 11.2.10, tenzij anders is bepaald.

Datum

22 december 2025

Zaaknummer

2025-01164 en 2025-011686

Blad

16 van 18

3. Een maatwerkvoorschrift wordt niet gesteld als over dat onderwerp een voorschrift aan een omgevingsvergunning als bedoeld in deze afdeling kan worden verbonden.
4. Op het stellen van een maatwerkvoorschrift over een flora- en fauna-activiteit zijn de beoordelingsregels en de bepalingen over vergunningvoorschriften in paragraaf 8.6.2 van het Besluit kwaliteit leefomgeving van overeenkomstige toepassing.

Artikel 11.75. (toegestane activiteiten met geweren)

1. Een geweer wordt ter uitvoering van de wet alleen gebruikt voor:
 - a. de uitoefening van de jacht;
 - b. het verrichten van een flora- en fauna-activiteit die betrekking heeft op het doden van dieren in overeenstemming met de daarvoor verleende omgevingsvergunning of in overeenstemming met de omgevingsverordening of ministeriële regeling waarbij op grond van dit hoofdstuk vergunningvrije gevallen zijn aangewezen;
 - c. het bestrijden van exoten of verwilderde dieren, als dat in opdracht van Onze Minister voor Natuur en Stikstof of van gedeputeerde staten gebeurt, of als de betrokken diersoorten zijn aangewezen bij ministeriële regeling;
 - d. het bestrijden van de zwarte rat, de bruine rat of de huismuis;
 - e. het schieten van kleiduiven; of
 - f. jachthondenproeven.
2. Het verbod, bedoeld in artikel 5.1, eerste lid, onder f, van de wet, om zonder omgevingsvergunning een jachtgeweeractiviteit te verrichten, geldt niet in bij omgevingsverordening aangewezen gevallen. Bij de aanwijzing wordt rekening gehouden met de belangen van de natuurbescherming, het waarborgen van de veiligheid, het beschermen van de gezondheid en het beschermen van het milieu. Vergunningvrije gevallen worden aangewezen bij ministeriële regeling als Onze Minister voor Natuur en Stikstof bevoegd gezag is als bedoeld in artikel 11.25, eerste lid.

Artikel 11.79. (specificaties geweren en munitie)

1. Een geweer en munitie worden ter uitvoering van de wet alleen gebruikt als is voldaan aan de eisen, bedoeld in dit artikel en in de artikelen 11.80 en 11.81.
2. Een geweer heeft een gladde loop met een kaliber van ten minste 24 en ten hoogste 12 of een getrokken loop met een nominaal kaliber van ten minste .22 inch of 5,58 mm.
3. Een enkelloops hagelgeweer heeft een magazijn dat ten hoogste twee patronen kan bevatten.
4. Een kogelgeweer heeft een magazijn dat ten hoogste twee patronen kan bevatten, tenzij het is voorzien van een grendelinrichting waarmee het wapen handmatig schot voor schot wordt geladen.
5. Een geweer is niet voorzien van een geluiddemper, een kunstmatige lichtbron, een voorziening om de prooi te verlichten, een vizier met beeldomzetter, een elektronische beeldversterker of enig ander instrument om in de nacht te schieten.
6. De munitie die wordt gebruikt in een geweer bestaat uit hagelkorrels met een doorsnede van 3,5 mm of minder of uit kogelpatronen, mits:
 - a. de hagelkorrels geen metallisch lood bevatten; en

b.de kogelpatronen geen militaire kogelpatronen zijn, met inbegrip van fosfor- of lichtspoorpatronen, kogelpatronen met volmantel of kogels die niet vervormen bij het treffen.

Artikel 11.83. (verboden tijden en locaties gebruik van het geweer)

1. Het geweer wordt niet gebruikt:

- a. voor zonsopgang en na zonsondergang;
- b. binnen de in een omgevingsplan aangewezen bebouwingscontour jacht, bedoeld in artikel 5.165a van het Besluit kwaliteit leefomgeving, of op terreinen die onmiddellijk aan die bebouwingscontour grenzen;
- c. binnen de afpalingskring van een eendenkooi als bedoeld in artikel 11.86, vierde lid;
- d. vanaf of vanuit een rijdend voertuig; of
- e. vanuit een luchtvaartuig.

2. In afwijking van het eerste lid, aanhef en onder a, mag het geweer bij de uitoefening van de jacht op wilde eenden ook worden gebruikt gedurende een half uur voor zonsopkomst en een half uur na zonsondergang.

Besluit kwaliteit leefomgeving

Artikel 11.54. (aanwijzing vergunningplichtige gevallen andere soorten: schadelijke handelingen)

1. Het verbod, bedoeld in artikel 5.1, tweede lid, aanhef en onder g, van de wet, om zonder omgevingsvergunning een flora- en fauna-activiteit te verrichten, geldt voor:

- a. het opzettelijk doden of vangen van in het wild levende zoogdieren, amfibieën, reptielen, vissen, dagvlinders, libellen en kevers van de soorten, genoemd in bijlage IX, onder A;
- b. het opzettelijk beschadigen of vernielen van de vaste voortplantingsplaatsen, rustplaatsen of eieren van dieren als bedoeld onder a; en
- c. het opzettelijk in hun natuurlijke verspreidingsgebied plukken en verzamelen, afsnijden, ontwortelen of vernielen van vaatplanten van de soorten, genoemd in bijlage IX, onder B.

2. Het verbod geldt niet als:

- a. het gaat om het doden of vangen van de bosmuis, de huisspitsmuis en de veldmuis, of om het beschadigen of vernielen van hun vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen, voor zover deze dieren zich in of op gebouwen of daarbij behorende erven of roerende zaken bevinden;
- b. het verrichten van de activiteit op grond van een andere wet is toegestaan en is voldaan aan de eisen die zijn opgenomen artikel 8.74l van het Besluit kwaliteit leefomgeving; of
- c. de activiteit deel uitmaakt van:

1°. een instandhoudingsmaatregel als bedoeld in de artikelen 3, eerste lid en tweede lid, onder b, c en d, en 4, eerste lid, eerste zin, en tweede lid, van de vogelrichtlijn of artikel 6, eerste lid, van de habitatrichtlijn; of

2°. een passende maatregel als bedoeld in artikel 6, tweede lid, van de habitatrichtlijn.

Artikel 8.74l. (beoordelingsregels flora- en fauna-activiteit: andere soorten)

1. Voor zover een aanvraag om een omgevingsvergunning betrekking heeft op een flora- en fauna-activiteit als bedoeld in artikel 11.54 van het Besluit activiteiten leefomgeving, wordt de omgevingsvergunning alleen verleend als:

Datum

22 december 2025

Zaaknummer

2025-01164 en 2025-011686

Blad

18 van 18

a. er geen andere bevredigende oplossing bestaat;

b. de activiteit nodig is:

1°.in het belang van de bescherming van de wilde flora of fauna, of in het belang van de instandhouding van de natuurlijke habitats;

2°.voor het voorkomen van ernstige schade aan met name gewassen, veehouderijen, bossen, visgronden, wateren of andere vormen van eigendom;

3°.in het belang van de volksgezondheid, de openbare veiligheid of andere dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en met inbegrip van voor het milieu wezenlijke gunstige effecten;

4°.voor onderzoek en onderwijs, repopulatie of herintroductie van deze soorten, of voor de daarvoor benodigde kweek, met inbegrip van de kunstmatige vermeerdering van planten; of

5°.om het onder strikt gecontroleerde omstandigheden mogelijk te maken op selectieve wijze en binnen bepaalde grenzen een beperkt, bij de omgevingsvergunning vastgesteld aantal van bepaalde dieren van de aangewezen soort te vangen of onder zich te hebben, respectievelijk een beperkt bij de omgevingsvergunning vastgesteld aantal van bepaalde planten van de aangewezen soort te plukken of onder zich te hebben;

6°.in het kader van de ruimtelijke inrichting of ontwikkeling van gebieden, daaronder begrepen het daarop volgende gebruik van het ingerichte of ontwikkelde gebied;

7°.voor het voorkomen van schade of overlast, met inbegrip van schade aan sportvelden, schietterreinen, industrieterreinen, kazernes of begraafplaatsen;

8°.voor het beperken van de omvang van de populatie van in het wild levende dieren, in verband met door deze dieren ter plaatse en in het omringende gebied veelvuldig veroorzaakte schade of in verband met de maximale draagkracht van het gebied waarin de dieren zich bevinden;

9°.voor het voorkomen of bestrijden van onnodig lijden van zieke of gebrekkige dieren;

10°.in het kader van een bestendig beheer of onderhoud in de landbouw of bosbouw;

11°.in het kader van het bestendig beheren of onderhouden van vaarwegen, watergangen, waterkeringen, waterstaatswerken, oevers, luchthavens, wegen, spoorwegen of bermen, of in het kader van natuurbeheer;

12°.in het kader van het bestendig beheren of onderhouden van de landschappelijke kwaliteiten van een bepaald gebied; of

13°.in het algemeen belang; en

c. de activiteit geen afbreuk doet aan het streven de populaties van de betrokken soort in hun natuurlijke verspreidingsgebied in een gunstige staat van instandhouding te laten voortbestaan.

2. Voor zover een aanvraag om een omgevingsvergunning betrekking heeft op een flora- en fauna-activiteit als bedoeld in artikel 11.54, eerste lid, van het Besluit activiteiten leefomgeving tot beperking van de omvang van een populatie van dieren van soorten als bedoeld in dat lid, worden bij de toepassing van het eerste lid, aanhef en onder b, alleen de belangen, genoemd in dat onderdeel onder 1°, 2°, 3°, 7°, 9° en 13°, in aanmerking genomen.

3. Een omgevingsvergunning als bedoeld in het tweede lid wordt alleen verleend aan een faunabeheereenheid, tenzij de noodzaak ontbreekt voor het verrichten van de activiteiten door tussenkomst van een faunabeheereenheid. In dat geval kan de omgevingsvergunning ook worden verleend aan een wildbeheereenheid of aan anderen.